

СПОСОБИ РОЗВИТКУ ДІАГНОСТИЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

*Пеленська С., магістрант 2 курсу спеціальності «Початкова освіта»,
Кіліченко О. І., кандидат педагогічних наук, доцент
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ*

У статті подано класифікацію діагностичних умінь учителя початкової школи, охарактеризовано особливості формування діагностичних умінь майбутніх вчителів початкової, проаналізовано шляхи розвитку діагностичних умінь у майбутніх учителів початкових класів.

Ключові слова: діагностика навчального процесу, діагностичні уміння вчителя.

Мета: проаналізувати способи розвитку діагностичних умінь майбутніх учителів початкової школи .

Постановка проблеми. Сьогодні майбутній педагог повинен не просто передавати знання, формувати вміння та навички, але й володіти діагностичними уміннями та вправно застосовувати їх в освітньому процесі для отримання необхідних результатів навчання, виховання та розвитку молодших школярів. Саме тому вищий навчальний заклад повинен готувати фахівців не лише з певним набором знань, умінь і навичок, але й компетентних у сфері педагогічної діагностики.

Як зазначає С. Мартиненко, що «Діагностування, прогнозування, проектування, розробка авторських програм, оптимізація всіх аспектів навчально-виховного процесу стають одним із складових педагогічної діяльності»[2, с. 50]. У зв'язку з цим виникає потреба формування діагностичних умінь у майбутніх учителів початкової школи.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблемі формування діагностичних умінь у майбутніх педагогів присвячені праці Т. Давидової, М. Севастюк, С. Мартиненко, І. Новик, М. Фалько. Особливості підготовки до діагностичної діяльності майбутніх учителів різних спеціальностей розкрито у роботах Л. Байкової, В. Бербец, Г. Бутенко, І. Левченко тощо. Принципи підготовки майбутніх фахівців початкової школи до діагностичної діяльності розкрито у працях О. Мельника, С. Мартиненко, Л. Александрової.

Метою даної статті є розкриття шляхів розвитку діагностичних умінь у майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу.

Сьогодні вчителем початкової школи покликаний не лише виховувати, навчати, розвивати людину, а й враховувати індивідуальні особливості кожного учня, визначати його можливості та потреби. Виходячи з цього, очевидним є спеціальна, цілеспрямована робота з формування і розвитку у майбутніх педагогів початкової школи діагностичних умінь ще під час навчання у вищому навчальному закладі.

Існує безліч понять до визначення «діагностичні вміння педагога». Наприклад, Г. Гац, тлумачить діагностичні вміння, як «спосіб виконання дій, які забезпечують сукупність набутих знань та навичок у галузі діагностичної діяльності» [3, с. 18].

С. Мартиненко відносить до діагностичних умінь “вміння аналізувати, класифікувати, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки, розпізнаючи серед них випадкові та помилкові; моделювати та перетворювати моделі взаємодії, визначати мету і розробляти конкретні завдання діагностичного вивчення, підбирати діагностичний інструментарій, накопичувати і обробляти діагностичну інформацію, здійснювати самодіагностику тощо” [4, с. 149].

І. Новик виокремлює систему діагностичних умінь вчителя початкових класів на основі аналізу існуючих класифікацій. Детальніше розглянемо її на Рис.1. [5]

Рис. 1. Система діагностичних умінь учителя початкової школи

І. Новик зазначає, що «подана система діагностичних умінь учителя початкової школи вимагає пильної уваги до їх формування, оскільки саме це надає навчальній діяльності студента високу пізнавальну і професійну активність у діагностичній діяльності.»[5]

М. Єрофєєва зазначає, що процес формування діагностичних умінь має охоплювати три аспекти, а саме:

- формування знань теорії педагогічної діагностики;
- засвоєння знань технології проведення діагностичного дослідження;
- вироблення практичних дій [1, с. 45]

Нами встановлено, що до шляхів формування та розвитку діагностичних умінь майбутніх педагогів можна віднести:

-вивчення психолого-педагогічних дисциплін, де студенти отримують відповідні знання, вивчають технологію проведення діагностичного дослідження, навчаються оформлювати його результати тощо;

-практичні та лабораторні заняття, під час яких студенти розв'язують педагогічні задачі, пов'язані з діагностуванням навчальних досягнень молодших школярів і їх вихованості;

-проведення науково-дослідних робіт, написання курсових, де студенти мають змогу застосувати свої знання;

-проходження педагогічної практики, під час якої студенти мають змогу виконувати завдання, пов'язані з діагностуванням особистісного розвитку молодших школярів, визначати мету і завдання навчально-виховного процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей молодшого шкільного віку; використовувати різні форми і методи педагогічної діагностики; на основі психолого-педагогічних спостережень, тестувань, робити діагностичні висновки тощо.

Так, необхідно змінити підхід до методики проведення лекційних курсів із загальної педагогіки, дидактики початкової школи, теорії та методики виховання. Слід спрямувати їх спрямованих на формування готовності студентів до діагностичної діяльності, а саме включити в структуру лекцій відповідний змістовий матеріал, використовувати в процесі лекційного викладання факти та приклади підтвердження значущості оволодіння вчителем діагностичною діяльністю; поєднати виклад теоретичного матеріалу з інтерактивними та інформаційними технологіями, спрямованими на активізацію навчально-пізнавальної діяльності. Під час проведення практичних занять також необхідно використовувати прийоми активізації пізнавальної діяльності, наприклад залучення студентів до самодіагностики; спостереження за роботою вчителя із здібними учнями; з тими, що мають проблеми у навчанні тощо.

Так, розвиток діагностичних умінь у майбутніх учителів початкових класів - системний і тривалий педагогічний процес, що здійснюється шляхом поетапного оволодіння студентами професійно-педагогічними установками, мотивами, ставленнями, інтересами, знаннями, уміннями і досвідом діагностичної діяльності в процесі вивчення теоретичних і методичних дисциплін, елективних курсів, науково-дослідницької роботи, педагогічної практики в системі професійно-педагогічної підготовки у ВНЗ.

Висновки.

Для вирішення поставлених перед вчителем початкової школи завдань, у своїй професійній діяльності майбутній педагог повинен розвивати діагностичні уміння. Нами встановлено, що розвиток діагностичних умінь студентів напрямку «Початкова освіта» здійснюється під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін, науково-дослідній роботі, проведенні практичних та лабораторних робіт, під час виробничої педагогічної практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ерофеева М. А. Педагогическая диагностика воспитания школьников / М. А. Ерофеева [и др.] ; Балашовский филиал Саратовского гос. ун-та им. Н.Г.Чернышевского. - Балашов : Издательство БГПИ, 2001. - 99 с.-45 сторінка

2. Мартиненко С. М. Система підготовки вчителя початкових класів до діагностичної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / Мартиненко Світлана Миколаївна. – К., 2009. – 476 с.
3. Гац Г.О. Методика формування діагностичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури / Г. О. Гац // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Х., 2010. – № 3. – С.18–20.
4. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: [монографія] / С. М. Мартиненко. – К. : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2008. – 434с.
5. Новик І.М. Формування діагностичних умінь студентів напряму підготовки "ПО" у процесі індивідуальної навчально-дослідницької роботи [Електронний ресурс] / І. М. Новик // Вісник психології і педагогіки: збірник наук. праць. - Випуск 16. – К.: КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2014. – Режим доступу: www.psyh.kiev.ua